

Négy társadalomtudományi könyvtár összevonásának és automatizálásának legfontosabb tanulságai

A cikk a négy társadalomtudományi könyvtár összevonásával a közelmúltban létrejött MTA Egyesített Társadalomtudományi Könyvtár automatizálásának problémáit tárgyalja. Részletesen kitér a TINLIB rendszer alatt egyesített könyvtárak számítógépes állományainak konverziója során jelentkező nehézségekre, s ezek megoldására.

A kilencvenes évek második felében a Magyar Tudományos Akadémia végrehajtotta kutatóintézetekének konszolidációját. A folyamat részeként négy társadalomtudományi intézet átköltözött az Akadémia vári épületömbjébe, és ott egy közös társadalomtudományi könyvtár alakult ki. Így jött létre a Jogtudományi Intézet (JTI), a Politikai Tudományok Intézete (PTI), a Társadalmi Konfliktusok Kutató Központjával egyesült Szociológiai Kutatóintézet (SZKI) és a Világgazdasági Kutatóintézet (VKI) könyvtáraiból az *MTA Egyesített Társadalomtudományi Könyvtára (ETK – Budapest I., Országház u. 30.)*.

A költözéskor közel 150 000 könyvtári egység fizikai mozgatását kellett elvégezni. A könyvtár jelenlegi állománya – a már korábban is ott található jogtudományi anyaggal együtt – 200 000 egység fölött van.

Az összeköltöző könyvtárak feldolgozási és állományfeltáró rendszerei nagyon eltértek egymástól. A Jogtudományi Könyvtár SZIRÉN rendszerben dolgozott, a PTI MicroSIS-t használt, az SZKI cédulakatalógust épített, a VKI pedig az Oracle Libraries 5 (OLIB) integrált könyvtári rendszer segítségével tárta fel anyagát.

Az újonnan alakuló könyvtár számítógépes rendszerének kiválasztásakor anyagi lehetőségeink és saját elképzeléseink kompromisszumát kerestük. Az eredeti tervek szerint az ETK számítógépes rendszere az OLIB 7-es verziójú szoftvere alatt egyesült volna, azonban a VKI könyvtárának szerverfunkcióit ellátó DEC ALPHA 2000 gép műszakilag előregedett állapota, valamint a rajta futó operációs rendszer elavulása miatt alkalmatlannak bizonyult az összeköltöző könyvtárak számítógé-

pes rendszerének továbbvitelére. Az OLIB újabb verziójának és a kielégítő futást biztosító nagy teljesítményű szervernek a megvásárlása túlmutatott anyagi lehetőségeinken. Minimális igényeinknek megfelelően olyan integrált szoftvert kellett keresnünk, amely PC-s környezetben is képes a nagy mennyiségű állományt több egyidejű felhasználó számára elérhetővé tenni. A Magyarországon használt integrált könyvtári rendszerek palettájának áttekintését követően hosszas mérlegelés és számolás eredményeképpen választásunk a nagyszámú referenciahellyel rendelkező TINLIB integrált könyvtári rendszerre esett.

Az ETK hardveres adottságai és infrastruktúrája

Az új könyvtár építése során önálló, strukturált hálózat jött létre. A régi könyvtári gépek az új hálózatba integrálódtak. A TINLIB-nek az ETK-ban installált konfigurációja 8 egyidejű könyvtárosi és 2 OPAC licenccel, valamint korlátlan számú internetes hozzáférési lehetőséggel rendelkezik. A könyvtár számítógépes hálózatának szerverfunkcióit egy 400 MHz Intel Pentium II, 128 Mb RAM, 2*8 GB HDD-vel (a rendszer- és adatpartíció tükrözve) rendelkező gép látja el. A hálózatban részt vevő 8 könyvtárosi és 10 olvasói munkaállomás Intel Celeron 333 MHz, 32 Mb RAM, 4 GB HDD-vel rendelkező gép. Jelenleg a hálózat valamennyi tagjának 10 Mbps sebességű hálózati kártyája van, de a szerveroldali kártya 100 Mbps-re cserélése a közeljövőben megtörténik. A TINLIB Windows NT 4.0 operációs rendszer felett, fájl-szerver

konfigurációban működik*, ahol a szervergép dedikált TINLIB szervert, így a levelezést, az ftp- és webszolgáltatásokat másik gép biztosítja.

A könyvtár hálózata úgy lett kialakítva, hogy a könyvtárosok az azonosítást követően a könyvtár valamennyi gépén ugyanazt a felületet lássák, leveleiket és szerveren tárolt fájljaikat mindig elérhessék. Az olvasóban elhelyezett gépeken biztonsági okokból lehetetlenné tettük a helyi meghajtókhoz történő hozzáférést, így a könyvtár olvasói nem olvashatnak és írhatnak saját flopira és a HDD-re. Az olvasói gépeken automatikusan indul a TINLIB szerverhez csatlakozó WEB OPAC.

A könyvtár hálózatában pillanatnyilag még nem vesz részt a JTI könyvtára, mivel az továbbra is korábbi helyén, a földszinten maradt. Az újonnan épülő vári informatikai hálózat képes virtuális LAN kezelésére, így a JTI gépei a többi könyvtáros géphez hasonló jogokkal és szolgáltatásokkal (TINLIB, mail, közös könyvtárak, és nem utolsósorban megfelelő sebesség) fognak rendelkezni.

Az összefésülendő állományok

A költözéskor az állományok fizikai mozgatása mellett a már gépen feldolgozott anyagok „költöztetését” és egységesítését is meg kellett oldanunk. A mintegy 60 000 tételnyi anyag könyveket, kéziratokat és folyóiratcikk-feldolgozásokat tartalmazott. Ennek a tekintélyes adatmennyiségnek a konverzióját a SZTAKI vállalta. A három külön adatbázis rekordjainak konvertálása volt az ETK szoftveres infrastruktúrájának alapkötetele.

Az áttöltés során eltérő karakterkészletű és különböző formátumú input rekordokat kellett konvertálni. A konvertálandó rekordok jellemzőit az 1. táblázat foglalja össze. Az ETK Windows NT-re installált TINLIB rendszere a szabványos magyar 852-es karakterkészletet használja, így csak az ISIS és OLIB rekordok karakterkészletét kellett átalakítani.

1. táblázat

	MicroCDS/ ISIS	OLIB	SZIRÉN
Karakterkészlet	~ CWI	Unicode (OS2 alatt)	CP 852
Input rekordok	ISO fájl	Szövegfájl	HUNMARC

A karakterkonverzió területén a legnagyobb problémát a VKI rekordjai okozták, hiszen a TINLIB magyarított változata által használt szabványos 852-es (UNIX esetében latin 2) kódlap nem teszi lehetővé a nyugati nyelvek (elsősorban a

francia, spanyol) néhány jellemző karakterének pontos megjelenítését. A kérdéses karaktereket előzetes egyeztetés után sima „e”, „a” és „n” betűként tároltuk.

Sajátos, de alapjaiban CWI karakterkészletet használt a PTI könyvtára. Problémát csak szláv nyelvű rekordokban idézőjelként megjelenő lágyjelző jelek jelentettek, amelyeket a tényleges idézőjelektől nem sikerült elkülöníteni. Ezek száma azonban elenyésző volt, e rekordok kijavítása manuálisan megtörtént.

Mint hogy a TINLIB lényegében minden lehetséges formátumú rekord fogadására fel van készítve**, a táblázatba foglalt rekordformátumok sokfélesége nem okozott problémát. Mint hogy azonban részint a korábbi adatrögzítési következtelenségek, részint pedig az összevonás tényéből eredően rögzítendő speciális adatok miatt a JTI outputja nem standard HUNMARC rekordokból állt, módosítani kellett a már meglévő HUNMARC importtáblát. E módosítás eredményeképpen a következő adat rögzítési hibákat a TINLIB-be való betöltéskor többé-kevésbé kijavították.

A konverzió során könyvek, folyóiratok, cikkek, analitikák, kéziratok anyagok címléírásait, valamint a cserepartnerek adatait töltötték át. Az adatbázis feltöltését időről időre meg kellett szakítani újraindexelésre és teljes adatbázis átszervezésre irányuló adatkarbantartási műveletekkel (normál munkatempó mellett ezek elvégzésére csak 3-4 havonta van szükség). Így az áttöltés időtartamát a betöltendő rekordok abszolút száma és a közben végzett karbantartási műveletek ideje határozta meg. Az áttöltött rekordok típusos megoszlását a 2. táblázat mutatja.

2. táblázat

	MicroCDS/ ISIS	OLIB	SZIRÉN
Könyv	6270	13 377	kb. 2500
Kéziratok dokumentáció	193	2 968	–
Folyóirat	268	963	–
Folyóiratcikk	–	29 944	–
Analitika (könyv/ dokumentáció)	–	1 743	–

* Fájl-szerver konfigurációban a TINLIB hálózatos működéséhez szükséges hálózati funkciókat, az osztott hozzáférést és az adatforgalom bonyolítását az adott hálózati szoftver (Novell, Windows NT stb.) biztosítja.

** Lengyel Monika: A „nyitott kapuk” elve és a TINLIB: Külső adatok importálásának lehetőségei gyakorlati adatok alapján. = Networkshop '94. Konferenciaanyag, p. 311–16.

A táblázat adataiból látható, hogy a TINLIB alatt létrejövő adatbázis rekordjainak döntő hányadát a VKI könyvtára adta. Ez nem pusztán az adatok mennyiségére, de a rekordok minőségére is vonatkozik: az OLIB a TINLIB-hez hasonlóan jól strukturált, ellenőrző állományokkal is rendelkező rekordszerkezetével korrekt adatbevitelt biztosított, így almezőjelek hiányából, az adatok különböző sorrendjéből, eltérő írásmódjából és központosításból eredő jellemző anomáliák nem fordultak elő.

Speciális igények

Az ETK közös adatbázisának megtervezésekor, a konverzió specifikációjának kezdetén nyilvánvalóvá vált, hogy a standard TINLIB több-kevesebb módosításra szorul. A fejlesztések elsősorban a VKI könyvtárának igényei szerint készültek:

- A TINLIB meglévő „Szerző”, „Szerkesztő”, „Testületi szerző”, „Konferencia” mezői mellett megjelent egy, az előbbieket struktúrájával és kereshetőségével teljes mértékben megegyező „Közreműködő” mező. A bevitel során a közreműködés jellegét a név után szabványos rövidítésben kell feltüntetni.
- A VKI könyvtárának könyvrekordjai országhódból és városnévből álló összetett megjelenési helyet tartalmaztak. „A kiadás helye” mező szabványos funkciójának megőrzése érdekében a könyveknél is létrehoztunk egy külön „Országkód” mezőt.
- A cserepartnerek által küldött kiadványok számontartásához és ellenőrzéséhez a katalógusrekordokban is láthatóvá kellett tenni a „Szállító kód” mezőt. (Ez eredetileg csak a Gyarapítás és Periodika modul megrendeléseinek elkészítését támogatja, s értelemszerűen nem a katalógustételhez, hanem a megrendeléshez kapcsolódik.)
- A cikkek és folyóiratok kapcsolatának mintájára alakítottuk ki a könyvek *analitikus feltárását*. Az analitikus feltárás esetén a kapcsolatot a kölcsönösen tárolandó analitika-, illetve könyvcím biztosítja. A feldolgozott analitikacímek listája szerves része lett az őket tartalmazó könyvrekordnak, biztosítva az analitika részleteihez való könnyed hozzáférést. Hasonlóképpen tárolják az analitikarekordok az őket tartalmazó könyv címét, amely a könyv katalógusrekordjához vezet.
- A betöltésre váró nagy mennyiségű cikkrekord miatt ugyanakkor meg kellett szüntetni az eredetileg ugyanígy működő folyóirat-cikk kapcsolatot. A fent vázolt megoldás esetén a rendszeresen analitikus feltárásra kerülő folyóiratok rekordjai áttekinthetetlené, az egyes cikkcímek

pedig nehezen kereshetővé váltak volna. Az újonnan kialakított struktúra szerint az egyes folyóiratokban megjelent és feltárt cikkek egy ellenőrzött folyóiratcím-lista alapján kereshetők. E lényegi változtatás kivitelezését tehát a rugalmasabb kereshetőség szempontjait szem előtt tartva a konvertálandó cikkek rekordok mennyisége indokolta.

Egységesség és különbözőség: a konverzió problémái

A három könyvtár bibliográfiai rekordjainak konverziója során az eredeti összetartozás megőrzésével kellett biztosítani az újonnan létrejövő állomány lehető legteljesebb egységét. Az egy könyvtárból származó rekordok együtt tartására alapvetően a rekordok utólagos javításának megkönnyítése érdekében volt szükség. Ennek megoldására több egymást kiegészítő lehetőség is kínálkozott. Külső rendszerből történő import során a bibliográfiai rekord „Forrás” mezőjében szokás jelölni az inputot szolgáltató rendszer nevét. Ez a mező a későbbiek folyamán a rendszer több pontjáról is könnyen leválogatható (űrlappal). Mivel az ISIS-ből származó rekordok valójában három külön adatbázis részei voltak, az egyesített adatbázis forrás mezőjében összetett kódokat hoztunk létre. Az adatbázisban így a következő kódok találhatóak: PTI/MONOT (könyvek); PTI/FINIT (dokumentáció); PTI/FIRAT (folyóirat); VKI/OLIB (könyv, dokumentáció, cikk, analitika); JTI/SZIRÉN (könyvek). A VKI és a JTI rekordjai ugyanazon adatbázisból származnak, az egyöntetűség kedvéért kapták a fenti kétfajta kódot.

A TINLIB katalógusában külön állományok szolgálnak a könyvek, cikkek és analitikák, folyóiratok és AV-dokumentumok nyilvántartására. A PTI és VKI könyvtára azonban ettől eltérő kéziratos, dokumentáció jellegű anyaggal is rendelkezett. Jóllehet ezek sokszor csak néhány oldalasak, azonban fizikailag önálló egységet képezvén a könyvek állományában kaptak helyet. Eltérő voltukat a „Kiadvány típusa” mezőbe bevitt „Archívum” megjelölés (a kéziratos dokumentációnak a VKI könyvtára által használt megjelölése) hivatott érzékelteni. Mivel ez a mező ismétlődő, semmi problémát nem okozott, ha történetesen ezek „tanulmány”, „értekezés” vagy egyéb kiadványtípus megjelölést hordoztak. Ennek kiegészítéseképpen minden könyv „Könyv” megjelölést kapott a „kiadvány típusa” mezőjébe.

A TINLIB struktúrájából adódóan – mint minden konverzió során – különösképpen ügyelni kellett az azonos rekordok sorsára. A legtöbb rendszer numerikus azonosítóval látja el rekordjait, ezzel

szemben a TINLIB a rekordok azonosítására az adott állományt (adatfájlt) jellemző rekordkulcsot használja. Ez azt jelenti, hogy minden címnek, leltári számnak, szerzői és olvasói névnek stb. egyedinek kell lennie. A probléma áthidalására katalógizálás közben rejtett karakterek közé tett információk (pl. sorszám) szolgálnak. Rekordok importálásakor ennek mintájára az ún. „Control” mezőbe vitt adat gondoskodik arról, hogy minden bibliográfiai cím egyedi legyen. Tartalma csak akkor íródik a cím mögé, ha ilyen cím már szerepel a katalógusban. Mivel jelen esetben több könyvtár eddig numerikus azonosítóval ellátott rekordjait fésültük össze, a konvertáló táblákat minden dokumentumtípusnál fel kellett készíteni arra az esetre, hogy egy-egy cím mindhárom állományban, netán többször is előfordul. (A numerikus rekordazonosítás mellett ugyanis elképzelhető ugyanazon mű többszöri bevitele.) A forrás mező tartalmához formailag hasonlóan alakult ki az azonos című rekordok összefésülését megakadályozó „Control” mező: „könyvtárkód/eredeti rekordazonosító”. (Ez numerikus rekordazonosító meglétét feltételezi az input rekordokban.) Ez természetesen! leg duplumok létrejöttét eredményezte, jelen esetben akár több kiadványtípuson belül is (könyv–kéziratoss anyag, lásd 1. ábra).

1. ábra Duplumok a katalógusban

Az azonos című rekordok bibliográfiai adatainak ellenőrzését a rekordok teljes körű áttöltését követően manuálisan kellett elvégezni, s a ténylegesen azonos rekordokat az újonnan egyesített könyvtár közösen kialakított gyakorlata szerint kellett kijavítani. A konverzió során egymás mellé kerülő duplumok jól láthatóvá tették a bibliográfiai leírás szabványának rugalmas értelmezése következtében keletkező „azonos” bibliográfiai rekordokat. (Hangsúlyoznunk kell, hogy az észlelhető különbségek nem a konverzió során jöttek létre.) A 2. ábrán egy PTI-ből és egy VKI-ből származó könyvrekordot hasonlítottunk össze. A természetszerűleg eltérő tárgyszavazás mellett szembetűnő a kiadó eltérő írásmódja (rövidített/teljes nevű), valamint a sorozatcím és sorozatszám képzésében

1. KÖNYV REKORD A PTI ÁLLOMÁNYÁBÓL

Cím: \Az \EU keleti kibővülésének forgatókönyvei Oroszország érdekei alapján
Szerzőségi közlés: Ludvig Zsuzsa
Szerző : Ludvig Zsuzsa
A kiadó neve : ISM
A kiadás helye : Bp.
A kiadás éve : 1997
Terjedelmi adatok: 69 p. ; 29 cm
Nyelv : hun
A kiadvány típusa: Könyv
Számozott sorozat címe : Európai tükör :
Műhelytanulmányok, ISSN 1416 7484
Sorozati sorszám : 28.
Megjegyzések : Bibliogr. 46-47. p
Megjegyzések : Angol nyelvű rezümé

Tárgyszó : Európai Unió
Tárgyszó : GATT
Tárgyszó : integráció
Tárgyszó : Kelet-Európa
Tárgyszó : kereskedelem

A katalógizálás dátuma : 2000/01/21
Forrás : PTI/MONOT

2. A KÖNYV REKORD A VKI ÁLLOMÁNYÁBÓL

Cím: \Az \EU keleti kibővülésének forgatókönyvei Oroszország érdekei alapján
\\VKI\24858\
Szerző : Ludvig Zsuzsa
A kiadó neve : Integrációs Stratégiai Munkacsoport
Országkód : HU
A kiadás helye : Bp.
A kiadás éve : 1997
Terjedelmi adatok: 69 p. ; 30 cm
Kötési mód : Paperback
Ár : 1500.00
Nyelv : hun
A kiadvány típusa: Füzet
Számozott sorozat címe : Európai Tükör :
Műhelytanulmányok
Sorozati sorszám : 97/28

Tárgyszó : árucikkek
Tárgyszó : EU kibővítése
Tárgyszó : Európai Unió
Tárgyszó : Kelet-Európa
Tárgyszó : külföldi beruházások
Tárgyszó : külkapcsolatok
Tárgyszó : külkereskedelem
Tárgyszó : Oroszország
Tárgyszó : statisztika

A katalógizálás dátuma : 2000/01/24
Forrás : VKI/OLIB

2. ábra Rekord a PTI és a VKI állományából példányadatok nélkül

mutakozó eltérés. Mindez két külön kiadói és két sorozati rekordot eredményez.

A VKI könyvtárának cikkekordjai között előfordultak olyanok is, amelyeknek nem volt címük.

Ezek csupán az őket tartalmazó folyóirat címét, évfolyamát és terjedelmét tartalmazták, és esetlegesen tárgyszavakat. A fentiek ismeretében rekordkulcs hiányában ezek nem tárolhatók az állományban. A tárolás érdekében a folyóirat címét felhasználva egy „kvázicím” kellett kreálni. Mint-hogy a konverzió nem tudja eldönteni a címek hiányának okát, a javítás ebben az esetben is a könyvtárosokat terheli. Ennek megkönnyítése érdekében azonban lehetőség van „ellenőrzendő rekordok” és „hibás rekordok” külön csoportban való összegyűjtésére. Jelen eset „hibás rekord” minősítést kapott. Ezek a rekordok csak olyan módon törölhetők a hibás rekordok közül, ha a „Hiba” mezőben szereplő adatot (NINCS CIME) is törlik.

Az azonos című rejtett karakterekkel ellátott rekordok kérdésköréhez kapcsolódik az analitikus rekordok problémája. Mint már említettük, az analitikus rekordok az őket tartalmazó könyv címén keresztül kapcsolódnak az anyarekordhoz. Ügyelni kellett tehát az importálandó rekordok sorrendjére, mert az analitikus rekordok importálásakor az egyes analitikák ahhoz a könyv/archívum rekordhoz kapcsolódnak, amelynek címe megegyezik az analitikus rekord anyarekordra utaló mezőjének tartalmával. Ha tehát az analitikat tartalmazó könyv rekordja már „második címként” került a katalógusba, akkor tároláskor hozzárendelődött a „control” mező tartalma, s így az analitika adott esetben egy teljesen más, ám azonos című rekordhoz kapcsolódott volna.

Hasonló problémakört jelentett a leltári számok kérdése. Ezek külön állományban tárolódnak, s a címekhez hasonlóan egyedieknek kell lenniük, mert az egyes példányrekordokat hivatottak azonosítani. A konverzió során a könyvrekordok felől kerülnek a rendszerbe, itt azonban a „control” mező használatára nincs lehetőség. Minthogy az ETK esetében három könyvtár állományának összefésüléséről volt szó, előfordulhatott volna, hogy példányaik leltári számai átfedik egymást. Feltételezve, hogy a számok egy-egy könyvtár állományán belül nem ismétlődnek, minden egyes leltári szám a forráskönyvtárra utaló hárombetűs kódot kapta előtagként. A helyzetet tovább bonyolította, hogy a leltári szám („egyedi azonosító jelzet”) a TINLIB kölcsönzésének egyik pillére. Még a konverzió előtt felállították az ETK kölcsönző kapuit, s ezzel párhuzamosan legyártották a kölcsönzés alapjául szolgáló vonalkódokat, amelyek természetesen nem egyeztek a leltári számokkal. A kölcsönzés beindításakor, amikor az egyes példányokra felkerül a vonalkód címkéje, a példányokat egyértelműen azonosító eredeti leltári számokat manuálisan kell kijavítani a kölcsönzésben részt vevő vonalkódra. Ennek az utólagos munkának a megkönnyítése végett az eredeti leltári számok helyét

kaptak „a katalogizáló megjegyzései” mezőben is. Ez egy kizárólag a feldolgozó könyvtáros számára látható technikai mező, amely ugyanakkor előtaggal ellátva jól kereshető. Az egyesített könyvtár új szerzeményei már a vonalkódnak megfelelő leltári számot kapják.

Az összevont könyvtárak hozott állományai a raktárban nem lettek összeosztva. Az olvasók és könyvtárosok életét hivatott megkönnyíteni a címek mellett megjelenő „Raktári szakjel” mező, amely a hárombetűs könyvtári kóddal ellátva már a cím láttán is egyértelműsíti a példány fizikai helyét.

A fentiekben ismertetett megkülönböztető jelzések mellett a konverzió a rekordok egységes kereshetőségének és megjelenítésének megvalósítására is törekedett. Egységesítve és szabványosítva lettek a nyelvkódok. Az OLIB nyelv mezője ugyanis nem volt ismételtető, így ha a kiadvány kétnyelvű volt, akkor azt külön kóddal látták el. A konverzió ezeket szétdarabolta, szabványos jelzésekre cserélte, és kódonként külön mezőbe helyezte. Hasonlóképpen járt el az ország megjelenés esetén, melyet az ISIS-ből származó rekordok esetén szabványosítani kellett, az OLIB rekordjainál pedig a megjelenési hely mező elejéről kellett levágni. Az OLIB „információhordozó” mezőjének tartalmát szétosztotta, mivel a TINLIB lehetőséget ad a kiadványtípusok és információhordozók külön mezőkben való feltüntetésére. Az OLIB rekordjaiban szereplő, szóközpont mellőző ISBN számokat a konverzió változatlanul hagyta, mert ezek szétdarabolása jöllehet elméletileg nem lehetetlen, a gyakorlatban azonban nagyon bonyolult algoritmust igényelt volna.

Ma már elmondhatjuk, hogy a konverzió sikerült, az ETK munkatársainak napjai a TINLIB folyamatos tanulásával telnek, az új anyagok feldolgozása mellett nagy súlyt helyezve a konvertált anyag folyamatos ellenőrzésére. Tisztában vagyunk vele, hogy a konverzió csak formai egységesítésekre képes. Nem kevés manuális munkát jelent az adatbázis utólagos átnézése, a tárgyszólisták összefésülése, a szerzői nevek egységesítése, a nyilvánvalóan azonos művek összefésülése, s nem utolsósorban a megelőző feldolgozás során elkövetett, de csak most nyilvánvalóvá vált hibák kijavítása.

Az így kialakított közös katalógus a rendszer webes OPAC-jának, a TINWEB-nek köszönhetően megjelenhetett az interneten is. A webes keresőfelület segítségével a könyvtár naprakész, rendkívül értékes cikkállománya elérhetővé vált az intézetten kívüli szakemberek számára is (<http://www.etk.mtapti.hu>). Ennek segítségével a könyvtár állománya ellenőrzött kifejezésekkel egyszerre több szempont szerint (szerző, cím, tárgyszó, kulcsszó, kiadó, teauruszkifejezés, példányszám, osztályozási jelzet) kereshető.

Mindezekon túljutva, tisztában vagyunk vele, hogy a jövő számos kiaknázandó lehetőséget rejt magában. A TINWEB segítségével képek, hangzó anyagok, URL hivatkozások kapcsolhatók a hagyományos rekordokhoz. Kísérletképpen sor került már néhány elektronikus formában fellelhető cikk katalogizálására. Ennek mindennapi rutinná válásához azonban nem csak az egyesített katalógus teljes átfésülésére van szükség. Amíg az elektro-

nikusan is hozzáférhető dokumentumok közvetlen, a gépesített könyvtári katalógusból való elérése nem válik mindennapos gyakorlattá, mint közvetlen olvasói igény sem jelentkezik a könyvtárakban. Az internetnek, és az ezzel járó előnyöknek sokkal mélyebben be kell ivódniuk a köztudatba, hogy az ilyen technikai megoldások kifejthessék hatásukat.

Beérkezett: 2000. VI. 7-én.

A Swets Blackwell integrált rendszerei és szolgáltatásai

A Swets Subscription Service és a Blackwell Information Service 2000. márciusi egyesülése után a következő lépés a rendszerek, termékek és szolgáltatások integrálása.

Elektronikus folyóiratok: SwetsNet + Electronic Journal Navigator = SwetsnetNavigator

Ezen a rendszeren 65 kiadó több mint 3200 folyóiratcíme érhető el. A kibővített keresési funkciókat tartalmazó újabb változat is használható már.

Online előfizetés: DataSwets + Serials CONNECT = DataswetsConnect

A rendszer hét nyelven biztosít hozzáférést a Swets Blackwell információihoz, amely a világ 65 ezer kiadójától több mint 250 ezer bibliográfiai rekordot tartalmaz. A felhasználók az árakról is kaphatnak online információt, eljuthatnak az elektronikus rendelési és reklamálási lehetőségekhez, és a FastPlus szolgáltatásra előfizető felhasználók tájékoztatást kaphatnak ügyeik állásáról.

Érkeztetés/ellenőrzés: FAST + Global Plus = FastPlus

A FastPlus folyóirat-érkeztető/ellenőrző szolgáltatás évente több mint 4 millió számot dolgoz fel. A világon kilenc helyen működik szolgáltatópontja (Ausztráliában, Belgiumban, az Egyesült Királyságban, Franciaországban, Hollandiában, Németországban, Olaszországban, Oroszországban, az USA-ban).

A Swets Blackwell a világ legnagyobb folyóirat-előfizető ügynöksége. Öt kontinensen 19 országban van irodája több mint ezer alkalmazottal.

/Swets Blackwell-sajtóközlemény, 2000. július 17. 2 p./

(V. P. É.)

A Gutenberg-biblia digitalizálása

Japánban a Keio Egyetemen folyik a Gutenberg-biblia két teljes példányának digitalizálása. A mű Johannes Gutenberg születése 600. évfordulójának tiszteletére készül. A British Libraryben őrzött 42 soros biblia a legrégebb fennmaradt nyomtatott írásmű a nyugati világban, amelyet a németországi Mainzban állítottak elő 1455-ben. Mindkét megmaradt könyv egyedi darab, kézzel alakították ki egyéni kívánalmak szerint.

A Keio Egyetem csapata új digitális eljárást dolgozott ki erre a célra, amely lehetővé teszi a bibliák közötti eltérések kimutatását egy kizárólag antik könyvek elemzésére kifejlesztett szoftver segítségével. A British Library két példányának digitalizálásával, majd ezek összehasonlításával más digitális példányokkal lehetőséget ad a kutatóknak Gutenberg nyomtatási technikája megismeréséhez. Amikor a digitalizálást befejezik, a digitális változatot bárki megtekintheti a British Library webhelyén.

Jelenleg a Gutenberg-biblia 36 példánya létezik, ezenkívül számos töredéket ismerünk. A japán csoport saját példányát már korábban átalakította digitális verzióra.

További információ: www.bl.uk
e-mailen: press-and-pr@bl.uk

/ASLIB Online and CD Notes, 13. köt. 5. sz. 2000. p. 10–11./

(R. P.)